

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄. - ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ΄.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1880

Οὐκ ἔστι περὶ δού ἂν θεοτόκου ἀνθρώπου
βουλευσάτω ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οικείων. (Πλάτ. Θεαγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1880

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ¹

ΥΠΟ Ν. Α. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΥ

Μεγάλη συζήτησις ἐγένετο ἐπὶ Πλάτωνος περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων, ἃν δῆλα δὴ τὰ ὀνόματα φύσει ἢ θέσει εἰσὶν. Καὶ ὁ μὲν Πλάτων ὑπεστήριξε τὸ πρῶτον. Οὕτως ἐν Κρατύλ. σ. 390 λέγει «Καὶ Κρατύλος ἀληθῆ λέγει λέγων φύσει τὰ ὀνόματα εἶναι τοῖς πράγμασι καὶ οὐ πάντα δημιουργὸν ὀνομάτων εἶναι, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνον τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ τῆ φύσει ὄνομα ὃν ἐκάστω καὶ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ εἶδος τιθέναι εἰς τε τὰ γράμματα καὶ τὰς συλλαβάς.» Ταῦτα δὲ λέγει πρὸς τὸν Ἑρμογένη, τούναντιον ἰσχυρισθέντα, αὐτ. σ. 285 «Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, πολλάκις δὲ καὶ τούτῳ διαλεχθεὶς καὶ ἄλλοις πολλοῖς, οὐ δύναμαι πεισθῆναι ὡς ἄλλη τις ὀρθότης ὀνόματος ἢ συνθήκη καὶ δμολογία ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, ὅτι ἂν τίς τῷ θῆται ὄνομα, τοῦτο εἶναι τὸ ὀρθόν² καὶ ἂν αὐθὶς γε ἕτερον μεταθῆται, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι καλῆ, οὐδὲν ἦττον τὸ ὕστερον ὀρθῶς ἔχειν τοῦ προτέρου, ὡσπερ τοῖς οἰκέταις ἡμεῖς μετατιθέμεθα, οὐδὲν ἦττον τοῦτ' εἶναι ὀρθόν τὸ μετατεθὲν τοῦ προτέρου κειμένου. Διήρσε δὲ ὁ Πλάτων τὰ ὀνόματα εἰς πρῶτα καὶ ὕστερα, ἢ ἀπλά καὶ σύνθετα, ἢ παράγωγα ἐκ τῶν πρῶτων. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἀπεδέξατο καὶ ὑπεστήριξε τὸ δεύτερον, τὸ θέσει δῆλον ὅτι εἶναι τὰ ὀνόματα οὕτως ἐν τῷ περὶ Ἑρμ. κ. 24 «ὅτι φύσει τῶν ὀνομάτων οὐδὲν ἐστὶν ἄλλ' ὅταν γένηται σύμβολον (συνθήκη). Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ ὀνόματος οἱ δὲ ὄροι αὐτοῦ κύριον, προσηγορικόν, ἐπίθετον δὲν φαίνονται γνωστὰ οὔτε τῷ Πλάτωνι οὔτε τῷ Ἀριστοτέλει· διότι τὴν μὲν διαίρεσιν εἰς κύριον καὶ προσηγορικόν, ὡς ἐν τοῖς κατωτέρω δειχθήσεται, ἐφεῦρεν ὁ Χρῦσιππος, τὸ δὲ ἐπίθετον οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων, οὔτε ὁ Ἀριστοτέλης οὔτε οἱ Στωϊκοὶ οὔτε οἱ Γραμματικοὶ ἐθεώρησαν ὡς ἴδιον μέρος τοῦ λόγου· τοῦτο ἔπραξαν μόνον

¹ Ὅρα συνέχ. προηγούμε. τεύχ. σελ. 236.

² Κρατυλ. σ. 96 «Ὀνόματός φαμεν ὀρθότης ἐστὶν αὕτη, ἣτις ἐνδείξεται οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα.» ἐν δὲ σ. 402 «καὶ δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων σμικρὸν τυγχάνει ὃν μάθημα. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ἀκηκὴ παρὰ Προδίκου τὴν πεντηκοντάδραχμον ἐπίδειξιν, ἣν ἀκούσαντι ὑπάρχει περὶ τοῦτο πεπαιδεῦσθαι, ὡς φησιν ἐκεῖνος, οὐκ ἂν ἐκώλυεν σὲ αὐτίκα μάλα εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος.»

οί νεώτεροι. Ἡ παρ' Ἀριστοτέλει κατηγορία ἢ κατηγορήματα τοῦ ποιοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ποιήσῃ διάκρισιν μεταξὺ τῆς ἀφηρημένης ἐννοίας δικαιοσύνη καὶ τοῦ ἐπιθέτου δίκαιος· ἐπειδὴ ἢ ἐδέχετό τις ἀμφοτέρω ὡς ποιότητας ἢ ἐξελάμβανε τὴν λέξιν δικαιοσύνη ὡς πρᾶγμα ἢ οὐσίαν νοητὴν καὶ εἶτα ἢ λέξις δίκαιος ἐδήλου τὴν οὐσίαν, ἐν ἣ ὑπάρχει ἡ δικαιοσύνη· ὁ Ἀριστοτέλης ποιεῖ ἀμφοτέρω, θεωρῶν τὴν δικαιοσύνην ὡς τὸ ὄν, ἐν ὑποκειμένῳ ὄν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἢ τε αὐτῶν καὶ πάντων τῶν Στωϊκῶν αἱ θεωρίαι εἰσὶν οὐσιαστικά, παρατηρεῖται ὅτι αὐτός τε ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλάτων καὶ οἱ Μεγαρικοί, οἷον ὁ Ἀντισθένης, δύσκολον λίαν ἐθεώρησαν τὴν μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνωσιν τοῦ ἐπιθέτου (ἄνθρωπός ἐστι λευκός). Ἐκ τούτου ὁ Ἀριστοτέλης ἐπενόησε τὸ ὁμωνύμως κατηγορεῖν, ὅπερ γλωσσικῶς διὰ τῶν παρωνύμων (νῦν παρωνομάτων) ἦν δυνατόν· οὕτω δὲ ἐν Π. κ. «ποιότητα δὲ λέγω, καθ' ἣν ποιοί τινες εἶναι λέγονται, ὅπερ παρωνύμως συμβαίνει» Αὐτ. 10, 279. Ἐπειδὴ, λέγει, δίκαιος καλεῖται τις ἀπὸ δικαιοσύνης, διότι ἔχει δικαιοσύνην. Ἐν δὲ Τυπ. «Ὁ τὸ εἶ ἐστὶ σημαίνων ὅτε μὲν οὐσίαν σημαίνει, ὅτε δὲ ποιόν, ὅτε δὲ τῶν ἄλλων τινὰ κατηγοριῶν. Ὅταν μὲν γὰρ ἐκκειμένου ἀνθρώπου φῆ τὸ ἐκκείμενον ἄνθρωπον εἶναι ἢ ζῶον, τί ἐστὶ λέγει καὶ οὐσίαν σημαίνει· ὅταν δὲ χρώματος λευκοῦ ἐκκειμένου φῆ τὸ ἐκκείμενον λευκὸν εἶναι ἢ χρῶμα, τί ἐστὶ λέγει καὶ ποιόν σημαίνει. Ὅτι δὲ ἀντὶ τῶν ἐπιθέτων τοῖς παρωνύμοις ἐχοῖτο ὁ Ἀριστοτέλης δῆλον μᾶλλον ἐκ τῶν ἐν κ. 6 τῶν κατηγοριῶν «Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν πλείστων καὶ σχεδὸν ἐπὶ πάντων παρωνύμως λέγεται οἷον ἀπὸ τῆς λευκότητος ὁ λευκός. Ἐπ' ἐνίων δὲ διὰ τὸ μὴ κείσθαι ταῖς ποιότησιν ὀνόματα οὐκ ἐνδέχεται τὰ λεγόμενα παρωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι οἷον ὁ δρομικός, ὁ πυκτικός. Ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνόματος κειμένου, οὐ λέγεται παρωνύμως τὸ κατ' αὐτὴν ποιόν λεγόμενον, οἷον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπουδαῖος. Ἐκ πάντων δὲ τούτων δῆλον, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης οὐκ ἐχρήσατο μὲν τῆ λέξει ἐπίθετον ὠρισμένως καὶ σαφῶς, κατὰ τὴν σημερινὴν τῆς γραμματικῆς ἐννοίαν, διετύπωσε δὲ ὁμωνύμως τὴν ποιότητα ἢ ἰδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν διὰ τῶν παρωνύμων, ἃ καὶ νῦν ἔτι παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει εἰσὶν, τὰ κοινῶς, ὅπερ καὶ ἀνωτέρω σεσημείωται παρωνόματα ἢ παρασούμεια (παρὰ σημεῖον) λεγόμενα· Προσέθηκεν δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τὸ ἄρθρον καὶ τὸν σύνδεσμον ἦτοι τέσσαρα μέρη ἀπάσης τῆς λέξεως, ἅπερ ἐν τῇ Ποιητῶδε μνημονεύονται «στοιχεῖον, συλλαβή, σύνδεσμος, ὄνομα, ῥῆμα, ἄρθρον, πτώσις, λόγος. Καί: σύνδεσμός ἐστι φωνὴ ἄσημος ἢ οὔτε κωλύει οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν, ἐκ πλειόνων φωνῶν πεφυκυῖαν συντίθεσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων καὶ ἐπὶ τοῦ μέσου, ἢν μὴ ἀρμόττη ἐν ἀρχῇ λόγου τι-

θέναι καθ' αὐτήν· οἶον μὲν, ἦτοι, δῆ.¹ Ἄρθρον δὲ φωνὴ ἄσημος ἐκ πλειό-
νων μὲν φωνῶν μιᾶς (οὐ σημαντικῆ) σημαντικὴν δὲ ποιεῖν πεφυκυῖα μίαν
φωνήν, οἶον τὸ φημί καὶ τὰ ἄλλα· συντομώτερον δὲ περὶ ἄρθρου ἰδίᾳ
ταῦτα λέγει «τὸ προσέχειν τοῖς ἄρθροις ὅπως ἐν τῷ δέοντι προστιθῆται,
ἐπὶ τοῦδε ὅρα· οὗτος ὁ ἄνθρωπος τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ἀδικεῖ· νῦν μὲν
οὖν ἐγγιγνόμενα τὰ ἄρθρα σαφῆ ποιεῖ τὴν λέξιν, ἐξαιρεθέντα δὲ ἀσαφῆ.»
Καὶ ἐκ τούτων μὲν πάντων δῆλον γίνεται ἡ ὑπὸ Ἀριστοτέλους εἰς τέσ-
σρα διαίσεις τῶν μερῶν τοῦ λόγου. Ὑπὸ Διονυσίου ὁμῶς καὶ Κυν-
τιλιανοῦ ἡ εἰς τρία μόνον διαίσεις ἀποδίδονται τῷ Ἀριστοτέλει· οὕτω
παρὰ Διονυσίῳ π. συνθ. λ. κ. 2 φέρεται τάδε· «ἡ σύνθεσις ἐστὶν ὡσπερ
καὶ αὐτὸ τὸ μῦθον δηλοῖ, ποῖα τις ἡ θέσις παρ' ἀλλήλα τῶν τοῦ λόγου
μορίων, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖά τινες τῆς λέξεως καλοῦσι. Ταῦτα δὲ καὶ Θεο-
δέκτης μὲν καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ κατ' ἐκείνους φιλοσοφήσαντες τοὺς
χρόνους ἄχρι τριῶν προήγαγον, ὀνόματα καὶ ῥήματα καὶ συνδέσμους
πρῶτα μέρη τῆς λέξεως ποιοῦντες· οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς γενόμενοι καὶ μάλι-
στα οἱ τῆς Στωϊκῆς αἰρέσεως ἡγεμόνες ἕως τεττάρων προὔβιβασαν χω-
ρίσχοντες ἀπὸ τῶν συνδέσμων τὰ ἄρθρα.» Ὁ δὲ Κυντιλιανὸς ἐν Inst. t.
1. C. 4 ταῦτα «Tum videbit ad quem hoc pertinet, quot et quae
sunt partes orationis, quamquam de numero parum convenit.
Veteres enim, quorum fuerunt Aristoteles quoque atque Theode-
ctes verba modo et nomina et conjunctiones tradiderunt. Pau-
latim a philosophis et maxime Stoicis auctus est numerus ac
primum conjunctionibus articuli adjecti» Οὕτω λοιπὸν ὁ τε Διονύ-
σιος καὶ ὁ Κυντιλιανὸς τὴν εἰς τέσσαρα διαίρεσιν τῶν μερῶν τοῦ λόγου
ἀποδίδουσι τοῖς Στωϊκοῖς, ἢ ἀγνοοῦντες ἴσως αὐτοὶ τὸ προμνημονευθὲν
χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐν ᾧ ἡ εἰς τέσσαρα διαίσεις φέρεται, ἢ τοῦτο
μὲν οὐχί, ἀλλ' οἱ μεταγενέστεροι Γραμματικοὶ θαυμάζοντες, ὅτι τὸ
ἄρθρον δὲν εὗρίσκετο παρ' Ἀριστοτέλει, προσέθηκάν αὐτὸ ἐκείνῳ, ἢ καὶ
ἴσως ἀρχῆθεν ἦν «σύνδεσμος ἢ ἄρθρον» καὶ εἶτα ἐχωρίσθη εἰς δύο διακε-
κριμένα ἀπ' ἀλλήλων μέρη τοῦ λόγου. Ὅπως δὴποτε δὲ καὶ ἂν ἔχη τὸ
πρᾶγμα, βέβαιον εἶνε, ὅτι παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τὸ τε ἄρθρον καὶ ὁ σύν-
δεσμος ἔλαβον μᾶλλον προσήκοντα ὄρισμόν· ὁ Διογένης Λαέρτιος ἐπόμε-
νος τῷ Χρυσίππῳ ἢ Διογένει τῷ Βαβυλωνίῳ λέγει «σύνδεσμός ἐστι μέρος
ἄπτωτον, συνδοῦν τὰ μέρη τοῦ λόγου, ἄρθρον δὲ ἐστὶ στοιχεῖον λόγου
πτωτικόν, διορίζον τὰ γένη τῶν ὀνομάτων καὶ τοὺς ἀριθμούς. Ἡ κλίσις

1 Τὸ περισωθὲν τοῦτο χωρίον λίαν διεφθαρμένον ἐστίν.

τῶν ὀνομάτων μετ' ἀριθμῶν καὶ πτώσεων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, εἰ καὶ οὗτος οὐ μόνον τὰς πτώσεις τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ῥημάτων τυπικὰς μεταβολὰς καὶ πάσας ἐν γένει τῶν καταλήξεων τὰς μεταλλαγὰς πτώσεις καλεῖ. Οὕτως ἐν τῷ περὶ Ἑρμ. κ. 2 «τῷ δὲ Φίλωνος ἢ Φίλωνι καὶ ὅσα τοιαῦτα οὐκ ὀνόματα, ἀλλὰ πτώσεις ὀνόματος» καὶ «τὸ ὑγιανεῖ καὶ ὑγίανεν οὐ ῥῆμα, ἀλλὰ πτώσεις ῥήματος» διαφέρει δὲ τοῦ ῥήματος, ὅτι τὸ μὲν τὸν παρόντα προσημαίνει χρόνον, τὸ δὲ τὸν περίξ· ὥστε μόνον ὁ Ἐνεστώς εἶνε ῥῆμα, τὰ δὲ περίξ ἦτοι τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον πτώσεις ῥήματος. Ἐν δὲν τῇ Ποιητ. Εἰ καὶ οὐ μόνον τὸ βαδίζει, ἀλλὰ καὶ τὸ βεβάδιζε φέρεται ὡς ῥῆμα, πτώσεις δὲ ῥήματος ἐν ταύτῃ εἰσι τὰ ὑποκριτικὰ ἦτοι τὰ ἐρωτηματικά καὶ παρακελευσματικά, οὐχ ἦττον οὐ μόνον τὸ βάδιζε, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐβάδιζεν πτώσεις ῥήματος καλοῦνται Ποιητ, κ. 20 «τὸ ἐβάδιζεν ἢ βάδιζε πτώσις ῥήματος». Περὶ δὲ τῶν τοῦ ὀνόματος πτώσεων Αὐτ. φέρεται τάδε· «ἢ μὲν τὸ κατὰ τούτου ἢ τούτῳ σημαίνουσα καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἢ δὲ τὸ κατὰ τὸ ἐνὶ ἢ πολλοῖς, οἷον ἄνθρωπος ἢ ἄνθρωποι». Ἐνταῦθα πρῶτον μὲν παρατηροῦμεν τὴν χρῆσιν τῶν πτώσεων γενικῆς καὶ δοτικῆς ἂν καὶ ἄνευ τῆς ὀνομασίας γεν. καὶ δοτ. δεύτερον δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἄνευ ἐπίσης τοῦ οἰκείου ὀρισμοῦ ἐν. καὶ πληθ. Ἐν τῷ Ὀργάνῳ ὁμοῦς ἢ πτώσις ἔχει εὐρυτέραν ἔννοιαν, περιλαμβάνουσιν καὶ πάντα τὰ ἐξ ὀνομάτων παράγωγα. Οὕτως ἐν Κατηγ. κ. 1 «τὰ παρώνυμα λαμβάνονται ὡς πτώσεις» ἐν δὲ κ. 8 «τὰ ἐπίθετα καλοῦνται παρώνυμα, ὥστε καὶ ταῦτά εἰσι πτώσεις». Τὸ δὲ ἐπίρρημα καλεῖται κατ' ἐξοχὴν πτώσις, Τοπ. Α', 15. Ῥητ. Γ', 9 ἐνθα καὶ ὄνομα καλεῖται, οἷον τὸ καλῶς εἶνε πτώσις τοῦ καλός. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι τέσσαρες εἶνε αἱ πτώσεις μετὰ καὶ τῆς κλητικῆς. Καὶ ἐν μὲν τῷ προμνημονευθέντι χωρίῳ περ. Ἑρμ. κ. 2. παρατηρήσαμεν τὴν χρῆσιν τῶν πτώσεων γεν. καὶ δοτ. Φίλωνος καὶ Φίλωνι. Ἐν δὲ Ἐλεγχ. Σοφ. 1 κ. 13 ἀναγινώσκουμεν ταῦτα: τοῦ μὲν οὖν ἄρρενος καὶ θήλεος διαφέρουσιν αἱ πτώσεις ἅπασαι, τοῦ δὲ μεταξὺ αἱ μὲν, αἱ δ' οὐ· δοθέντος δὲ τοῦτο, συλλογίζονται ὡς εἰρημένοι τοῦτον· Ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλη πτώσιν ἀντ' ἄλλης· ὁ δὲ παραλογισμὸς γίνεται διὰ τὸ κοινὸν εἶναι τοῦτο πλειόνων πτώσεων· τὸ γὰρ τοῦτο σημαίνει ὅτε μὲν οὗτος, ὅτε δὲ τοῦτον· δεῖ δὲ ἐναλλάξ σημαίνειν μετὰ μὲν τοῦ ἔστι τὸ οὗτος μετὰ δὲ τοῦ εἶναι τὸ τοῦτον»· ὥστε ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ βλέπομεν τοὺς τύπους πτώσεων ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. οὗτος καὶ τοῦτον. Πρὸς τῇ αἰτιατικῇ ἄρα λαμβάνεται καὶ ἡ ὀνομαστικὴ ὡς πτώσις, ἂν καὶ ἐν τῷ προμνημονευθέντι χωρίῳ π. κ. 2 διέκρινεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν πτώσεων, ὄνομα καλέσας αὐτὴν· διότι λέ-

γει «τὸ δὲ Φίλωνος ἢ Φίλωνι καὶ ὅσα τοιαῦτα οὐκ ὀνόματα, ἀλλὰ πτώσεις ὀνόματος» ὅπερ ὄνομά ἐστιν ἐνταῦθα ἢ ὀνομαστική. Θετέα ἐν τούτοις αὕτη ὡς πρώτη πτώσις τοῦ οὐσιαστικοῦ, καθάπερ ὡς πρώτη πτώσις τοῦ ῥήματος θετέον τὸ πρῶτον ἐνικὸν πρόσωπον.

Ὁ ὅρος ἔγκλισις κατὰ τὴν μετὰ ταῦτα σημασίαν ὡς παρὰ Διονυσίῳ Ἀλικαρνασεῖ, τὴν καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἰσχύουσαν, δὲν ὑπῆρχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἀλλ' οἱ τύποι τεσσάρων ἐγκλίσεων δὲν ἔλειπον παρ' αὐτοῖς. Οὕτω παρὰ Διογ. Λ. 9, 250 φέρεται τάδε «Πρωταγόρας διεἰλέ τε τὸν λόγον πρῶτος εἰς τέσσαρα εὐχολήν, ἐρώτησιν, ἀπόκρισιν, ἐντολήν.» Ταῦτα δὲ παραβλητέα πρὸς τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους Ποιητ. κ. 24 «τῶν δὲ περὶ τὴν λέξιν . . . οἷον τὸ ἐντολή καὶ τὸ εὐχή καὶ διήγησις καὶ ἀπειλή καὶ ἐρώτησις καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον. Τί γὰρ ἂν τις ὑπολάβοι ἡμαρτησθαι, ἂ Πρωταγόρας ἐπιτιμᾷ, ὅτι εὐχεσθαι οἰόμενος ἐπιτάττει εἰπών. Μῆνιν ἄειδε θεά. Τὸ γὰρ κελευσάκι φασι ποιεῖν τι ἢ μὴ ἐπίταξις ἐστι. Καίτοι δὲ ταῦτα ὑπὸ ῥητορικὴν πάντως ἐκληπτέα ἐννοίαν, οὐχ' ἤττον ὅμως καὶ ὑπὸ γραμματικὴν δύνανται νὰ ἐκληφθῶσι, τείνοντα νὰ διακρίνωσι τοὺς διαφόρους τοῦ ἐκφράζεσθαι τρόπους, οὓς οἱ μετὰ ταῦτα ἐγκλίσεις ὠνόμασαν.

Κατ' ἀρχὰς ἢ διάκρισις τῶν χρόνων ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς τοῖς διαφόροις τύποις τῶν ῥημάτων, ἀλλὰ δὲν ὠρίζοντο ἢ διὰ κοινοῦ τινος ὀρισμοῦ. Οὕτως ὁ Πλάτων Σοφ. σ. 262^α δηλοῖ ἤδη ποῦ τότε περὶ τῶν ὄντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων ἢ μελλόντων. Οὐδὲ ὁ Ἀριστοτέλης ὠρίσε σαφέστερον τὰ περὶ τῶν χρόνων. Οὕτως ἐν Ποιητ. κ. 2 δύο μόνον χρόνους ἀναφέρει τὸν παρόντα χρόνον καὶ τὸν παρεληλυθότα. Ἐν δὲ τῇ Ἑρμην. κ. 3,¹ μόνον τὸν ἐνεστώτα θεωρεῖ ὡς ῥῆμα, τοὺς δὲ λοιποὺς χρόνους ὡς πτώσεις ῥήματος καὶ τοῦ περίξ χρόνου σημαντικούς· κ. 2 «τὸ δ' οὐκ ἄνθρωπος οὐκ ὄνομα· οὐ μὲν οὐδὲ κείταί τε ὄνομα ὅ,τι δεῖ καλεῖν αὐτό· οὔτε γὰρ λόγος, οὔτε ἀπόφασίς ἐστιν, ἀλλ' ἔστω ὄνομα ἀόριστον. Ἐν δὲ κ. 44 ἀναφέρει τοὺς κυριωτέρους τύπους τοῦ ῥήματος λέγων «τὸ γὰρ ἔστιν ἢ ἔσται ἢ ἦν ἢ γίγνεται ἢ ὅσα τοιαῦτα ῥήματα ἐκ τῶν κειμένων ἐστίν· ἦτοι τῆς αὐτῆς τῷ ἐνεστώτι φύσεως· καὶ κατωτέρω, τοὺς ἐκτὸς χρόνους. Ἐν δὲ τῷ ὀρισμῷ τούτῳ ὡς καὶ ἐν τῷ περίξ χρόνος ὁ ἐνεστώς θεωρεῖται ὡς ὁ πρῶτος καὶ κύριος χρόνος. Οὐδεμίαν ὅμως ἄλλην τῶν ἐν τῇ γραμματικῇ εὐχρήστων κλήσεων τῶν διαφόρων χρόνων φαίνεται παρ' Ἀριστοτέλει πλὴν τῶν ὀ παρῶν καὶ ὀ παρεληλυθῶς χρόνος· διότι τὸ ἐν

1 Τὸ ὑγιανει καὶ ὑγιανεν οὐ ῥῆμα, ἀλλὰ πτώσεις ῥήματος· διαφέρει δὲ τοῦ ῥήματος, ὅτι τὸ μὲν τὸν παρόντα προσημαίνει χρόνον, τὰ δὲ τὸν περίξ.

κ. 2 τῆς Ἑρμην. ἀόριστον ῥῆμα ὑπὸ διαλεκτικὴν ἔννοιαν καλεῖ οὕτω κ. 3 «τὸ δὲ οὐχ ὑγιαίνει καὶ τὸ οὐ κάμνει οὐ ῥῆμα λέγω ἀλλ' ἔστω ἀόριστον ῥῆμα» καθάπερ καὶ ἀόριστον ὄνομα καλεῖ, ὡς ἐν τῷ προμνημονευθέντι χωρίῳ περὶ Ἑρμ. κ. 2.

Τὸ ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν γένος τῶν ῥημάτων οὐδαμοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους μνημονεύεται ὑπὸ γραμματικὴν ἔννοιαν· οὐδὲ αἱ ὀνομασίαι αὐτῶν ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν, αἱ ἐν χρήσει ἐν τῇ νεωτέρᾳ γραμματικῇ, φαίνονται ἔχουσαι παρ' αὐτῷ ταύτην τὴν ἔννοιαν. Ἐν δὲ ταῖς κατηγορίαις ἢ κατηγορήμασιν, ὡς ἐνάτη τούτων μνημονεύεται τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, οἷον τὸ θερμαίνειν καὶ θερμαίνεσθαι, ψύχειν καὶ ψύχεσθαι, ἅτινα ἄπτονται πῶς τῆς γραμματικῆς ἐννοίας. Ἡ αὐτὴ διάκρισις φέρεται ἐν Ἑλεγχ. Σοφ. 4 κ. 3 «ὅταν τὸ μὴ ταῦτὸν ὡσαύτως ἐρμηνεύηται, οἷον τὸ ἄρρεν θῆλυ ἢ τὸ θῆλυ ἄρρεν ἢ τὸ ποιὸν ποσὸν ἢ τὸ ποιοῦν πάσχον. Ὀλίγω δὲ κατωτέρω αὐτ. σαφῶς διακρίνονται τὰ οὐδέτερα ἀπὸ τῶν ἐνεργητικῶν: ἢ τὸ διακείμενον ποιοῦν» καί: οἷον τὸ ὑγιαίνειν ὁμοίως σχήματι τῆς λέξεως λέγεται τῷ τέμνειν ἢ οἰκοδομεῖν· καὶ τοὶ τὸ μὲν ποιοῦν τι καὶ διακείμενόν πως δηλοῖ, τὸ δὲ ποιοῦν τι.

Ἐκ τῶν εἰρημένων δηλον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἔξοχον τοῦ Ἀριστοτέλους ἐργασίαν πολλοῦ ἐδεῖτο ἔτι ἡ γραμματικὴ, ἵνα φθάσῃ εἰς τὴν τελειότητα· διότι ἐλλείπει ἔτι αὐτῇ ἢ πλήρῃ τῶν τοῦ λόγου μερῶν διαίσεις, ἐλλείπει ὁ λόγος καὶ ἡ τάξις τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν κλίσεων, ἐλλείπει τέλος ἢ ὠρισμένη ὀνομασία ὄλων τῶν μερῶν τοῦ λόγου καὶ τῶν πτώσεων. Εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων τούτων μεγάλως εἰργάσθη ἡ Σχολὴ τῶν Περιπατητικῶν· διότι δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀγνώστων, ὅτι οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη, οὐ μικρὸν πρὸς τοῦτο ἐμόχθησαν. Πρῶτος πάντων ὁ Θεοδέκτης κατὰ Κυντιλιανὸν καὶ Διονύσιον ἠσχολήθη εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν μερῶν τοῦ λόγου· ὁ Ἀριστόξενος ἐδίδαξε περὶ μουσικῆς φύσεως τῶν στοιχείων καὶ περὶ τόνων. Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἔγραψε γραμματικὰ κατὰ Διογένη τὸν Λαέρτιον. Ἀλλὰ διασημότετος πάντων ἦτο ὁ Θεόφραστος, ὅστις σπουδαίως ἠσχολήθη περὶ τὰ γραμματικά. Ὁ Συμπλίκιος εἰς Ἀριστοτ. Καταγ. σ. 8 λέγει «αἱ ἀπλαῖ φωναί, αἱ σημαντικαὶ τῶν πραγμάτων καθὸ σημαντικαὶ εἰσιν, ἀλλ' οὐ καθὸ λέξεις ἀπλῶς· καθὸ μὲν γὰρ λέξεις, ἄλλας ἔχουσι πραγματείας, ὡς ἐν τῷ περὶ λόγου στοιχείων, ὅ,τε Θεόφραστος ἀνακινεῖ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν γεγραφότες, οἷον πρότερον ὄνομα καὶ ῥῆμα τοῦ λόγου στοιχεῖα ἢ καὶ ἄρθρον καὶ σύνδεσμος καὶ ἄλλα τινά.» Διονύσιος δὲ ἐν τῷ περὶ συνθέσεως λέξεων σ. 212 «εἴρηται δὲ τίνα περὶ τούτων καὶ Θεοφράστῳ κοινότερον ἐν τοῖς περὶ λέξεων, ἐνθα ὀρίζει, τίνα

ὀνόματα φύσει καλὰ, παραδείγματος ἕνεκα, ὧν συντεθειμένων καλὴν εἶναι οἴεται καὶ μεγαλοπρεπῆ γενέσθαι τὴν φράσιν, καὶ αὖθις ἕτερα μικρὰ καὶ ταπεινὰ, ἐξ ὧν οὔτε ποίημα χρηστὸν ἔσεσθαι φασιν, οὔτε λόγον.» Ἐγγραψε δὲ ὁ Θεόφραστος καὶ περὶ μέτρων καὶ σολοικισμῶν. Μετὰ τοῦτον ἔρχεται ὁ ἐπίσης σπουδαῖος καὶ σύγχρονος τοῦ Θεοφράστου Πραξιφάνης, οὔτινος ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν ἐν μόνον χωρίον σώζεται παρὰ Δημητρίου Φαλ. § 57 ἔχον οὕτως «Καθόλου γὰρ ὡσπερ ὁ Πραξιφάνης ἀντὶ μυγμῶν περιλαμβάνοντο οἱ τοιαῦται σύνδεσμοι (δὴ, νῦν καὶ τὰ τοιαῦτα) καὶ στεναγμῶν ὡσπερ τὸ αἶ, αἶ καὶ τὸ φεῦ. Ταῦτα μὲν ἐν ὀλίγοις περὶ τῶν Περιπατητικῶν, οἵτινες καὶ τοὶ σπουδαῖως ἐργασθέντες, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συμπληρώσωσιν ὅλας τὰς ἐλλείψεις τῆς γραμματικῆς.

Οὕτω δὴ, καὶ παρὰ τοῖς Περιπατητικοῖς οὐχ εὐρόντες τελείαν τὴν διδασκαλίαν τῆς γραμματικῆς, ἐρχόμεθα ἐπὶ τοὺς Στωϊκοὺς, οἵτινες πρὸ τῆς ἀκμῆς τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς τὰ μέγιστα συνεισήνεγκον εἰς τὰ γράμματα, ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μαρτυρίαι· διότι πρῶτοι οἱ Στωϊκοὶ διὰ τῶν ὅρων τῆς ἑαυτῶν φιλοσοφίας τὴν ἐπιστήμην τῆς γλώσσης ἀνέσωσαν καὶ πρῶτον μέρος τῆς διαλεκτικῆς ἔθηκαν τὸ περὶ φωνῆς Διογ. Λαερτ. 7, σ. 174 «Εἶναι δὲ τῆς διαλεκτικῆς ἴδιον τόπον καὶ τὸν προειρημένον περὶ αὐτῆς τῆς φωνῆς, ἐν ᾧ δείκνυται ἡ ἐγγράμματος φωνὴ καὶ τίνα τὰ τοῦ λόγου μέρη καὶ περὶ σολοικισμοῦ καὶ βαρβαρισμοῦ καὶ ποιημάτων καὶ ἀμφιβολιῶν καὶ περὶ ἐμμελοῦς φωνῆς καὶ περὶ μουσικῆς καὶ περὶ ὅρων καὶ διαιρέσεων· σ. 117 «τῆς δὲ διαλεκτικῆς θεωρίας συμφώνως δοκεῖ τοῖς πλείστοις ἀπὸ τοῦ περὶ φωνῆς ἐνάρχεσθαι τόπου. Ἀπολλων. Περ. Συνδ. «Εἰς Ἑλληνικὴν παράδοσιν ἀναγνωσμάτων, ἧς οὐδὲ κατ' ὀλίγον ἐπιψαύει ὁ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς περὶ φωνῆς λόγος». Ἐσήμαινε δὲ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ἡ λέξις φωνὴ ἑναρθρον φωνὴν ἀντίθ. τῷ λέξις, ἣν πάλιν διέκρινον ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς διαλέκτου. Καὶ ἡ μὲν λέξις ἐσήμαινε οἵανδὴποτε πλοκὴν φθόγγων, δυναμένην γράφεσθαι, καὶ περ ἐστερημένην ἐννοίας, λόγος δὲ πᾶν τὸ ἐκφωνούμενον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἔννοια καὶ λόγος, διάλεκτος τέλος τὰ κατὰ ἔθνη διάφορα γλωσσικὰ ἰδιώματα (λέξις κεχαραγμένη ἔθνικῶς ἢ ἑλληνικῶς.)

Ὡς πρὸς τὴν εἰς τέσσαρα διαίρεσιν τῶν τοῦ λόγου μερῶν ὁ Διονύσιος καὶ ὁ τούτῳ ἐπόμενος Κυντιλιανὸς ἀποδίδουσι ταύτην τοῖς Στωϊκοῖς, ὡς προεῖρηται, διότι ἴσως δὲν ἐγίνωσκον τὸ μόνον χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐν ᾧ αὕτη φέρεται, εἰ καὶ εἰσιν οἱ ἀντιδοξοῦντες, οὐ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι πῶς ὁ Διονύσιος ἠγνόει αὐτό. Τούτου δὲ τεθέντος ζητητέον ἂν οἱ πρῶτοι συγγραφεῖς τῆς Στωϊκῆς διδασκαλίας ἐνέμειναν τῇ Ἀριστοτελικῇ

διαίρεσει· διότι οὕτως εὐκόλως κατανοηθήσεται πῶς ὁ Διονύσιος ἀποδίδωσιν αὐτοῖς ἐκεῖνο, ὅπερ παρ' Ἀριστοτέλους ἔλαβον. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀντιμάχεται χωρίον, ὅπερ τὰ μέγιστα βαρύνει Διογένους τοῦ Λαερτίου ἐν βίῳ Ζήνωνος 4, 7, σ. 174: Τοῦ λόγου ἐστὶ μέρη πέντε, ὡς φησι Διογένης τε ἐν τῷ περὶ φωνῆς καὶ Χρῦσιππος. Ὅνομα, προσηγορία, ῥῆμα, σύνδεσμος, ἄρθρον, ὃ δὲ Ἀντίπατρος καὶ τὴν μεσότητα τίθησιν ἐν τοῖς περὶ λέξεων καὶ τῶν λεγομένων.» Ἄφοῦ λοιπὸν ὁ Χρῦσιππος καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Διογένης ὁ Βαβυλωνίος ἀναφέρονται ὡς εὐρέται νέας διαίρεσεως, πιθανόν ἐστίν, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Στωϊκῆς αἵρέσεως Ζήνων καὶ Κλεάνθης δὲν εἶχον ἀπαχωρισθῆ ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. Δικαίως λοιπὸν τὰ τοῦ Διονυσίου περὶ συνθέσ. λέξ. σ. 20 «εἴθ' οἱ μεταγενέστεροι τὰ προσηγορικὰ διελόντες ἀπὸ τῶν ὀνομαστικῶν πάντα ἀπεφῆναντο τὰ πρῶτα μέρη» ἀναφέρεται εἰς τὸν Χρῦσιππον, εἰς ὃν δέον νὰ ἀποδοθῆ καὶ τὸ τοῦ Πρισκιανοῦ 4, σ. 574 «Secundam Stoicos quinque sunt orationis partes, nomen, appellatio, verbum, pronomen sive articulus, conjunctio.

Περὶ δὲ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ προσηγορικοῦ παρὰ Διογένης τῷ Βαβυλωνίῳ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἀναφέρει, ὅτι προσηγορικὸν σημαίνει κοινὴν ποιότητα, ὄνομα δὲ ἰδέαν¹ ὡς πρὸς τὸν ὄρισμὸν τοῦ ῥήματος οὐδὲν νέον εὐρίσκομεν παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ἢ τὴν ἰδίαν χρῆσιν τοῦ ὀρισμοῦ, καθ' ὃν ῥῆμα δηλοῖ ἀσύνθετον κατηγορημα ἤτοι πρώτην καὶ ἀπλουστάτην πρότασιν· ὡς πρὸς δὲ τὸν ὄρισμὸν τῶν συνδέσμων καὶ τῶν ἄρθρων ἢ αὐτὴ παρατηρεῖται ἀντίθεσις ἢ καὶ παρ' Ἀριστοτέλει ἐν τῇ Ποιητ. ὡς προείρηται· διότι Διογένης ὁ Λαέρτιος εἴτε τῷ Χρῦσιππῳ ἐπόμενος εἴτε Διογένης τῷ Βαβυλωνίῳ λέγει «σύνδεσμος δὲ ἐστὶ μέρος ἄπτωτον, συνδοῦν τὰ μέρη τοῦ λόγου, ἄρθρον δὲ ἐστὶ στοιχεῖον λόγου πτωτικὸν διορίζον τὰ γένη τῶν ὀνομάτων καὶ τοὺς ἀριθμούς.

Τὴν δὲ περαιτέρω ταύτης διαίρεσιν τῶν μερῶν τοῦ λόγου Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεὺς ἐν τῇ περὶ συνθ. λέξ. κ. 2. σ. 20 ἀναφέρει ὧδε «ἕτεροι δὲ καὶ τὰς ἀντωνυμίας ἀποζεύξαντες ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἕκαστον στοιχεῖον τοῦτο ἐποίησαν· οἱ δὲ καὶ τὰ ἐπιρρήματα διεῖλον ἀπὸ τῶν ῥημάτων καὶ τὰς προθέσεις ἀπὸ τῶν συνδέσμων καὶ τὰς μετοχὰς ἀπὸ τῶν προσηγορικῶν. Ὁ δὲ Προσκιανὸς V. 4. p. 574 «(Stoici) participium commemorantes verbis participiale verbum vocabant vel casuale nec non etiam adverbia nominibus vel verbis commemorabant, et

¹ Διον. Θρ. σ. 636, 46 «Κύριόν ἐστὶ τὸ τὴν ἰδίαν οὐσίαν σημαίνον, προσηγορικὸν δὲ ἐστὶ τὸ τὴν κοινὴν οὐσίαν σημαίνον».

quasi adjectiva verborum ea nominabant articulos autem pronomibus commemorantes finitos ea articulos appellabant, ipsos vutem articulos, quibus nos caremus, infinitos articulos dicebant, vel ut alii dicunt, articulos commemorabant pronomibus, et articlaria eos pronomina vocabant. Praepositionem quoque Stoici conjunctioni copulantes praepositivam conjunctionem vocabunt. Τὸ ὄνομα προθετικὸς σύνδεσμος διέσωσεν ὁ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ περὶ Συνδ. σ. 480. «Εἰ δεόντως αἱ καλούμεναι παρὰ τοῖς γραμματικοῖς προθέσεις παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς προθετικοὶ σύνδεσμοι καλοῦνται ἢ κατ' ἐνίους συνδεσμοσιδῆ μόρια.» Οὐδόλως δὲ ἐν ἀμφιβόλῳ κεῖται, ὅτι οἱ Στωϊκοὶ τὰς ἀντωνυμίας εἶδος τι τῶν ἄρθρων ἐποίησαν, οὐχὶ δὲ τὰ ἄρθρα μέρος τῶν ἀντωνυμιῶν, ὧν οὐδὲ τὸ ὄνομα φίνεται ἐν χρήσει ὄν παρ' αὐτοῖς κατὰ Πρισκιανὸν p. 910. Διαρρήδην δὲ μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπολλώνιος περὶ Ἄντωνυμ. σ. 4.» Οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἄρθρα καλοῦσι καὶ τὰς ἀντωνυμίας, διαφέροντα δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἄρθρων, ἢ ταῦτα μὲν ὠρισμένα ἐκεῖνα δὲ ἀοριστώδη: «καὶ ἐν τῷ περὶ συνταξ. ὁ δειπνήσας παῖς κοιμάσθω, ἐφ' οὗ ἀοριστώδης ἢ σύνταξις γίνεται τοῦ ἄρθρου, ἐνθεν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς τὰ τοιαῦτα μόρια ἀοριστώδη ἐκάλεσαν.»

Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Πρισκιανοῦ εἰς τοὺς Στωϊκοὺς ἀποδιδόμενον ἐπίθετον τῶν ῥημάτων, οὐδαμοῦ εὑρηται παρ' ἑλλησιν. Ἴσως εἶνε τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον. Τὸ δὲ ἕκτον μέρος τοῦ λόγου, ὅπερ Διογ. Λ. Ζ. σ. 174 τὴν μεσότητα ἀναφέρει εἰς τὸν Ἀντίπατρον, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἴσως ἢ τὰ εἰς ὡς λήγοντα μεσότητος παραστατικὰ Διονυσίου τοῦ Θρακός.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων παραδειγμάτων τῶν ὀνομασιῶν τῶν Στωϊκῶν δῆλον, ὅτι οὗτοι ἠρεύνησαν τὰ ὀνόματα, ἅτινα τὴν ἐσωτερικὴν φύσιν τῶν πραγμάτων σημαίνουσι μᾶλλον, ἢ τὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γραμματικοῖς καὶ νῦν ἐν χρήσει ὄντα, ἅτινα οὐδὲν ἄλλο ἢ βαθμὸν καὶ λόγον συγγενείας μετὰ τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἐμφαίνουσιν οἷον τὴν ἀντωνυμίαν, ὅτι ἀντὶ ὀνόματος τίθεται, τὸ ἐπίρρημα, ὅπερ «ἀπὸ τῆς συντάξεως (μετὰ ῥήματος) μᾶλλον τὴν ὀνομασίαν ἔλαβεν ἢ περ ἀπὸ τοῦ δηλουμένου.» Ἀπολ. Συντ. σ. 7,14, καὶ τὴν μετοχὴν, ἥτις «ἀπὸ τῆς μεθέξεως ὀνόματος καὶ ῥήματος, ὡς τὸ οὐδέτερον ἀποφατικὸν ἐστὶ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ» ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν.

Ἰδίως ὁμως ἠσχολήθησαν οἱ Στωϊκοὶ εἰς τὰ ῥήματα καὶ μάλιστα εἰς τοὺς χρόνους, καλέσαντες τὸν ἐνεστῶτα χρόνον ἀτέλειον Πρισκ. 7 σ. 815 «quod prior eius pars, quæ praeteriit, transacta est deest autem sequens 1 c. futura. Τὸν δὲν παρατατικὸν τέλειον ἐνεστῶτα, Πρισκ. σ.

814. Ἄλλ' οἱ ὄρισμοὶ οὗτοι τῶν Στωϊκῶν δὲν εὔρον ὑποδοχὴν καὶ ἡ γραμματικὴ αὐτῶν δὲν ἐγένετο κοινή. Ἴδου τί λέγει περὶ αὐτῶν ὁ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ περὶ Συνδ. εἰ καὶ ὀνόμασιν ἀλλοτρίοις προσχρησάμενοι, ἥπερ τοῖς εἰς γραμματικὴν συντείνουσι, Στωϊκὰς παρεισφέρουσι δόξας, ὧν ἡ παράδοσις οὐκ ἄγαν χρειώδης πρὸς τὴν εἰς γραμματικὴν συντείνουσαν τεχνολογίαν. Ταῦτα περὶ τοῦ πρώτου συστήματος.

(Ἔπεται συνέχεια).

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΥ ΖΗΝ.

Οἱ φιλοσοφήσαντες περὶ τῆς ἱστορικῆς πορείας τοῦ πολιτισμοῦ ἐδογματίσταν, ὅτι, ἐπειδὴ βρῶσις καὶ πόσις πλεῖστον συμβάλλονται εἰς διατήρησιν ὑγείας, εὐεξίας, πρώτιστον τῶν ἀνθρώπων μέλημα, ὑπῆρξεν ἡ ζήτησις εὐμαροῦς καὶ ἀνέτου μεθόδου τοῦ τρώγειν καὶ πίνειν. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον, καὶ τῶν περιηγητῶν οἱ ἐπισημότατοι, ἐπισκεπτόμενοι χώρας ἀλλοτρίας, πρώτιστα καὶ μάλιστα ἡρώτων, τίνι τρόπῳ ἔτρωγε καὶ ἔπινεν ἕκαστον ἔθνος, ὅπως ἐντεῦθεν εἰκάσωσι περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀγωγῆς, ἥτοι τῆς παιδείας αὐτῶν καὶ τῆς ἡμερώσεως. Ἱστορικὴ ὁμῶς πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι οὔτε αἱ ἀπαραίτητοι χρεῖαι τῆς διαίτης πρῶται ἐπληρώθησαν, οὔτε αἱ ἰδέαι περὶ κοσμιότητος τροφῆς καὶ πολυτελείας ἐφάνησαν αἰείποτε καὶ πανταχοῦ αἱ αὐταί. Οἱ οἰκονομολόγοι καὶ οἱ αὐτοκαλούμενοι φίλοι τοῦ λαοῦ, ἀυστηρῶς πάνυ, κατέκριναν οἰανδῆποτε τρυφήν, ἀλλ' οὐδέποτε ὠρίσαντο τί ἐστὶ τρυφή, ποῦ αὕτη ἄρχεται καὶ ποῦ λήγει ἡ ἀληθινὴ χρεῖα. Ὁ μὲν Ξενοφῶν ἀναφέρει τὴν παρακμὴν τοῦ περσικοῦ κράτους, οὐ μόνον εἰς τὰ θερμὰ ἐπύκρναν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν χρῆσιν χειμερινῶν ἐσθῆτων καὶ χειρίδων, διότι οἱ ἀνυπόδητοι καὶ ἡμίγυμνοι Ἕλληνες ὑπελάμβανον πέλλας καὶ διφθέρας, ματαίαν καὶ ἐπιβλαβῆ τρυφήν. Οἱ νῦν Εὐρωπαῖοι τοῦναντίον ἀποδοκιμάζουσι τὸν ἱματισμὸν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὡς ἀπρεπῆ καὶ πτωχικόν. Ὡσαύτως εἰς τῶν ἱστοριογράφων τῆς βενετικῆς δημοκρατίας, ψέγει περικαλλῆ τινὰ σύμβιον Δόγου, προσφέρουσαν τῷ στόματι τὰ κρέατα διὰ περονίων καὶ οὐχὶ διὰ τῶν ἰδίων δακτύλων· ἐπιλέγει δὲ, ὅτι «οὐκ ἀπεικότως ἐτελεύτησεν ἀωρία θανάτου, διὰ τὴν σκανδαλώδη καὶ παρὰ φύσιν δίαιταν αὐτῆς». Μετῴσης τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος, τρυφή περιττὴ ὑπελαμβάνοντο αἱ θερμάστραι, αἱ πήλιναι καὶ χαλκαὶ λοπάδες, ἰδίως δὲ αἱ ἀπὸ δρυῖνων ξύλων οἰκίαι, διότι δῆθεν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις